

Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürler Arası Duyarlılıkları ve İlişkili Faktörlerin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Intercultural Sensitivity and Related Factors of Nursing Students

Altun BAKSİ¹ , Hamdiye ARDA SÜRÜCÜ² , Mesude DUMAN²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

²Diyarbakır Atatürk Sağlık Yüksekokulu Dicle Üniversitesi Diyarbakır, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir devlet üniversitesinin hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu araştırma, Dicle Üniversitesi Atatürk Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencilerinde Nisan-Mayıs 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 236 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri, veri formu ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma verileri Pearson korelasyon analizi, Student t testi ya da Mann Whitney U testi ve One Way Anova ya da Kruskal-Wallis testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi toplam puan ortalamasının $91,20 \pm 13,78$ olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik 1. sınıf öğrencisi olmanın, ekonomik durumunun iyi veya üstünde olmasının, ara sıra sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma, farklı kültüre sahip bir ülkede çalışmayı/yaşamayı isteme ve Erasmus öğrenci değişim programlarına katılmaya istekli olma durumunun kültürlerarası duyarlılık düzeyini arttırdığı saptanmıştır ($p < 0,05$). Ayrıca meslekten memnuniyet düzeyi arttıkça kültürler arası duyarlılık düzeyinin arttığı saptanmıştır ($p < 0,05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin iyi olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Duyarlılık, hemşirelik öğrencisi, kültür, kültürler arası hemşirelik

ABSTRACT

Objective: The goal of this study is to evaluate the intercultural sensitivity and related factors of nursing students attending a state university located in the east of Turkey.

Methods: This descriptive study was conducted between April-May 2017 among students of the nursing department of Atatürk Health Academy of Dicle University. The study sample consisted of 236 students. Research data were collected using the data form and Intercultural Sensitivity Scale. Research data were assessed with Pearson correlation test, Student t-test or Mann-Whitney U test and One Way Anova or Kruskal-Wallis test.

Results: The mean total score of the nursing students participating in the research concerning their intercultural sensitivity level was determined as 91.20 ± 13.78 points. It has been determined that being a nursing 1st-grade student, having higher economic status, occasionally communicating with people from different countries via social media, being willing to work/live in a country with different cultures, and to participate in Erasmus student exchange programs have increased the level of intercultural sensitivity ($p < 0.05$). In addition, it has been determined that the level of intercultural sensitivity increases as the level of job satisfaction increases ($p < 0.05$).

Conclusion: The intercultural sensitivity levels of nursing students were found to be agreeable.

Keywords: Sensitivity, nursing student, culture, trans-cultural nursing

Yazışma adresi: Mesude Duman,
Diyarbakır Atatürk Sağlık Yüksekokulu Dicle Üniversitesi Kampüsü,
Diyarbakır, Türkiye
e-posta: mesudeduman@hotmail.com

ORCID

A.B. 0000-0001-8267-2254
H.A.S. 0000-0001-7052-1002
M.D. 0000-0002-5021-2699

Atıf vermek için: Baksi A, Arda Sürücü H, Duman M. Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürler Arası Duyarlılıkları ve İlişkili Faktörlerin Değerlendirilmesi. Jaren. 2019;5(1):31-9.

© Telif hakkı G.O.P Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır. Bu dergide yayımlanan bütün makaleler Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

© Copyright Association of Publication of the G.O.P. Taksim Training and Research Hospital. This journal published by Logos Medical Publishing. Licensed by Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

Alındığı tarih: 27.05.2018
Kabul tarihi: 05.04.2019

GİRİŞ

Değişen dünya şartları farklı kültürlerden insanlar arasındaki etkileşimleri ortaya çıkarmıştır ^(1,2). İnsanlar, evlilik, eğitim, istihdam, ekonomik koşullar, savaşlar, iç savaşlar, etnik nedenler, dini çatışmalar, yoksulluk veya daha iyi yaşam koşullarına sahip olma umudu ile kırsal alanlardan kentsel bölgelere, güney ülkelerden kuzey ülkelere ve doğu ülkelerinden Batı ülkelerine göç etmektedir ^(1,3,4). Türkiye geçmişte Yunanistan, Arnavutluk, Bulgaristan, Saraybosna-Bosna, Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra Ukrayna, Gürcistan, Rusya ve diğer bölgelerden, şu anda Ortadoğu (Suriye) ve Orta-Asya (Örn. Afganistan)'dan göç almaktadır ⁽¹⁾. Bunun yanı sıra iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler toplum ve bireyler arasındaki etkileşimin artmasına neden olmuştur. Ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan bu değişim ve gelişmeler, "kültürler arası iletişim" kavramını daha önemli kılmış ve farklılıkları tanıyan, anlayan ve farklı kültürlerle empati kurabilen bireylere duyulan gereksinimi artırmıştır ⁽⁵⁾.

Kültürler arası iletişim, farklı kültürel özelliklere sahip bireyler arasında gerçekleşen etkileşim süreci olarak açıklanmaktadır. Bu süreçte, iletişimde yanlış algılamaların en aza inmesi ve iletişimin etkin olarak kurulabilmesi kültürler arası iletişim yeterliliğinin gelişimi ile olası olmaktadır. Kültürlerarası iletişim yeterliliği; bilişsel (kültürel farkındalık), duyuşsal (kültürler arası duyarlılık) ve davranışsal (kültürler arası beceriklilik) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır ^(6,7). Kültürler arası duyarlılık, kişinin farklı kültüre sahip kişilerle etkileşim kurmadan önce, etkileşim sırasında ve sonrasında olumlu duygulara sahip olmasını ve farklılıklara saygı duymasını belirtmektedir ⁽⁸⁾. Kültürler arası duyarlılık kavram analizinde, bir birey ya da grup ile karşılaşarak kendi ve diğerlerinin farkında olduktan sonra kişinin kültürel farklılıklar ve değerler hakkında bilgi edinmesi, değerlendirme, anlayış ve saygı göstermesi ve uyum sağlama-bilmesi olarak tanımlanmaktadır ⁽⁹⁾. Kültürler arası yeterliliği oluşturan bu üç boyutun gelişimi; bireylerin kendi kültürünü ve farklı kültürleri tanıyan; kültürel farklılıklara saygı duyan ve değer veren, farklı kültürler ile empati kurabilen küresel vatandaşlar olmalarına yardımcı olmaktadır ⁽⁸⁾.

Kültürler arası duyarlılık sağlık, iş ve eğitim gibi

birçok alan için önemli olmakla birlikte, kültür ve sağlık arasında önemli bir ilişki vardır. Bireyin yaşadığı kültür, sağlığa olan bakış açısını, sağlık inanışlarını ve davranışlarını da belirlemektedir ^(4,9-11). Sağlık hizmetlerinin etkin sunumunda kültürler arası duyarlılık çok önemlidir ^(3,9). Sağlık bakımında kültürlerarası duyarlılık etkili iletişim, etkili girişim ve artan memnuniyet nedeniyle sağlık hizmetlerinin kalitesini arttırmaktadır ^(3,12). Sağlık çalışanlarının kültürel farklılıkları ve değerleri bilmeleri, bireyleri ve grupları kendi gelenek ve görenekleri ile farklı bakış açısıyla değerlendirebilmeleri, sağlık bakım gereksinimlerini anlamaları ve girişimlerini kendi kültürlerine uyarlamaları gerekmektedir ⁽³⁾. Sağlık alanında eğitim kurumlarının çok kültürlü toplumların sağlık bakım gereksinimlerini karşılayabilmek için kültürel sorunlara duyarlı ve farkında olan öğrenciler yetiştirilmesi gerekmektedir ⁽²⁻⁴⁾. Burada eğitim kurumlarına önemli bir rol düşmekle birlikte, uygun eğitim ortamlarının yaratılması gerekmektedir ^(4,6,11). Literatürde kültürlerarası duyarlılık ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, hemşirelik öğrencilerinde ^(2,3,13,14), hemşireler ve sağlık çalışanlarında ^(1,10,15) ve farklı öğrenci gruplarında ^(6,7,16-23) yapılan araştırmalar olduğu görülmüştür. Türkiye'nin doğu ve batı bölgelerinde eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin incelendiği bir araştırmada, üç farklı üniversitede okuyan öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeyleri ile öğrenim gördükleri üniversite, cinsiyetleri, hemşireliği isteme, yabancı dil bilme ve değişim programlarına katılma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ⁽¹⁴⁾. Hemşirelik ve tıp öğrencileri ile yapılan başka bir araştırmada öğrencilerin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin iyi olduğu ve diğer kültürler ile etkileşimde bulunan ve yabancı dil bilenlerin daha yüksek kültürlerarası duyarlılığa sahip olduğu saptanmıştır ⁽³⁾. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir devlet üniversitesinin hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesidir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda eğitim müfredatının yeterliliğinin gözden geçirilmesi, kültürler arası duyarlılık kavramı ve ilişkili olabilecek faktörler ile ilgili literatüre bilgi sağlamak, kültürler arası duyarlılık kavramının daha iyi analiz edilmesi ve anlaşılması hedeflenmektedir. Dolayısıyla

bu kavramın daha iyi anlaşılması sağlık bakımında hastaları anlama ve iletişimin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Tanımlayıcı bir araştırmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Türkiye'nin doğusunda bir devlet üniversitesinin sağlık yüksekokulunun 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinde Nisan-Mayıs 2017 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini araştırmanın yürütüldüğü tarihte dört sınıfta öğrenim gören toplam 467 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında, Sample Size Calculator programı kullanılmıştır⁽²⁴⁾. Programda evren üzerinden yapılan örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında $p=0,05$ ve evren 467 alındığında örneklem büyüklüğü 211 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada, herhangi bir örneklem seçimine başvurulmayıp, çalışmanın yapıldığı günlerde devamsız olmayan ve çalışmaya katılmaya gönüllü tüm öğrencilere anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen toplam öğrenci sayısı 129'dur. Araştırma 236 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri aşağıda verilen veri toplama araçları ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan veri formu öğrencilerin sosyodemografik ve kültürler arası duyarlılıkları ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Formda, sosyodemografik (yaş, cinsiyet, sınıfı, en uzun yaşadığı yer, mezun olunan lise, şu an kaldığı yer, ekonomik durumu) ve kültürler arası duyarlılık ile ilgili (hemşireliği tercih etme durumu, hemşirelik mesleğine bakış açısı, başka kültürden insanlar ile bir arada bulunma durumu, yurt dışında bulunma durumu, sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma durumu, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme durumu, farklı kültüre sahip bir ülkede çalışmayı/yaşamayı isteme durumu, erasmus öğrenci değişim programlarına katılmaya istekli olma durumu, yabancı dil bilme düzeyi) sorular yer almaktadır^(2,3,5,13,14,16).

Kültürler arası Duyarlılık Ölçeği

Kültürler arası Duyarlılık Ölçeği; Chen ve Staros⁽²⁵⁾ tarafından geliştirilmiş, Bulduk ve ark.⁽⁵⁾ tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek kültürlerarası duyarlı olmak için gerekli "iletişimde sorumluluk boyutu, kültürel farklılıklara saygı boyutu, iletişimde kendine güvenme boyutu, iletişimden hoşlanma boyutu ve iletişimde dikkatli olma boyutu" olmak üzere beş duygusal boyutu içermektedir. Ölçek, likert tipi 5 kategoride "(1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum" değerlendirilmektedir. Ölçek 24 maddeden oluşmakta ve bazı maddeleri "2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeleri" ters olarak kodlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .72, madde analizleri .13-.66 arasında değişmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 24, en yüksek toplam puan 120'dir. Ölçeğin belirtilen bir kesme puanı yoktur ve ölçekten alınan toplam puanın artması kültürler arası duyarlılık düzeyinin arttığını göstermektedir⁽⁵⁾. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.89'dur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması sırasında, önce araştırmacılar tarafından öğrencilere araştırma ile ilgili bilgi verilmiştir. Daha sonra veri toplama formları öğrencilere dağıtılmıştır. Formlar araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrenciler tarafından doldurulmuş ve araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Veri toplama formunun doldurulması ortalama olarak beş dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verileri bilgisayar ortamında istatistiksel yazılım programı kullanılarak analiz edilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı bilgileri için tanımlayıcı istatistiklerden sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum ile verilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeyleri ile kültürler arası duyarlılık düzeylerini etkileyebilecek sosyodemografik ve kültüre ilişkin özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi için veri tipine göre; Pearson korelasyon analizi, Student t testi ya da Mann Whitney U testi ve One Way Anova ya da Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Araştırmada, değişkenlerin istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<,05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik ve Kültüre İlişkin Özellikleri.

Değişkenler	Ortalama±standart sapma	Sayı	Yüzde
Yaş	21.47±2.22		
Mesleğe ilişkin memnuniyet	4.95±2.32 (min.-mak.=0.00-10.00)		
Cinsiyet			
Kadın		125	53.0
Erkek		111	47.0
Sınıf			
1. sınıf		47	19.9
2. sınıf		53	22.5
3. sınıf		82	34.7
4. sınıf		54	22.9
En uzun yaşadığı yer			
Kent		199	84.3
Kasaba		9	3.8
Köy		28	11.9
Mezun olunan lise			
Düz lise		85	36.0
Anadolu lisesi		122	51.7
Öğretmen lisesi		10	4.2
Diğer (süper lise, fen, imam hatip vb.)		19	8.1
Şuan kaldığı yer			
Ailesiyle		158	66.9
Yurtta		51	21.6
Ev arkadaşıyla		27	11.5
Ekonomik durum			
Orta		171	72.5
Çok kötü ve kötü		20	8.5
İyi ve çok iyi		45	19.0
Hemşireliği tercih etme durumu			
İsteyerek		107	45.3
İstemeyerek		129	54.7
Hemşirelik mesleğine bakış açısı			
Olumlu		146	61.9
Olumsuz		44	18.6
Fikrim Yok		46	19.5
Başka kültürden insanlarla bir arada bulunma durumu			
Evet		154	65.3
Hayır		82	34.7
Yurt dışında bulunma durumu			
Evet		23	9.7
Hayır		213	90.3
Sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma durumu			
Hiç		68	28.8
Nadiren		65	27.5
Ara sıra		77	32.6
Çoğu zaman		17	7.3
Her zaman		9	3.8
Farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme durumu			
Hiç		51	21.6
Nadiren		71	30.1
Ara sıra		76	32.2
Çoğu zaman ve her zaman		38	16.1
Farklı kültüre sahip bir ülkede çalışmayı/yaşamayı isteme durumu			
Evet		181	76.7
Hayır		55	23.3
Erasmus öğrenci değişim programlarına katılmaya istekli olma durumu			
Evet		159	67.4
Hayır		77	32.6
Yabancı dil bilme düzeyi			
Çok kötü		26	11.0
Kötü		74	31.4
Orta		108	45.8
İyi		19	8.0
Çok iyi		9	3.8

Araştırmanın Etiği

Araştırmanın yapılabilmesi için araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı izin (11.04.2017 tarih, 34059) ve veri toplama araçlarından Kültürler Arası Duyarlılık Ölçeği için uyarlamasını yapan yazarlardan yazılı izin alınmıştır. Öğrencilere araştırma süreci (araştırmanın amacı, uygulanması, araştırmaya katılmanın gönüllülüğe bağlı olduğu vb.) ile ilgili bilgi verilerek araştırmaya katılmayı kabul edenlerden sözlü onam alınmıştır.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve kültüre ilişkin özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerin yaş ortalamasının 21,47±2,22 ve mesleki memnuniyet puan ortalamasının 4,95±2,32 olduğu, %53’nün kadın, %34,7’sinin 3. sınıf öğrencisi, %84,3’ünün kentte yaşadığı, %51,7’sinin Anadolu lisesi mezunu olduğu, %66,9’unun ailesi ile birlikte yaşadığı, %72,5’inin ekonomik düzeyinin orta olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin %54,7’sinin hemşireliği isteyerek tercih ettiği, %61,9’unun hemşirelik mesleğine bakış açısının olumlu olduğu, %65,3’ünün başka kültürden insanlarla birarada bulunmakta olduğu, %9,7’sinin yurt dışında bulunma deneyiminin olduğu, %32,6’sının sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla arasına iletişim kurduğu, %76,7’sinin başka kültüre sahip bir ülkede çalışmak istediği, %67,4’ünün Erasmus öğrenci değişim programına katılma konusunda istekli olduğu ve %45,8’inin yabancı dil bilme düzeyinin iyi olduğu belirtilmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin İncelenmesi.

Ölçek ve alt boyutlar	Ort.±SS	Minimum-maksimum
İletişimde sorumluluk	26.76±4.90	7.00-35.00
Kültürel farklılıklara saygı gösterme	23.93±3.97	6.00-30.00
İletişimde kendine güvenme	17.71±3.80	5.00-25.00
İletişimden hoşlanma	11.44±2.62	3.00-15.00
İletişimde dikkatli olma	11.34±2.27	3.00-15.00
TOPLAM	91.20±13.78	32.00-120.00

Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri Tablo 2’de verilmiştir. Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeyi total puan ortalaması 91,20±13,78 olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra iletişimde sorumlu-

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine göre Kültürler Arası Duyarlılık Düzeylerinin İncelenmesi.

Değişken	Kültürel duyarlılık düzeyi Ort.±SS	Testler
Cinsiyet		
Kadın	92.24±12.62	†t=1.227
Erkek	90.03±14.95	p=0.221
Sınıf*		
1. sınıf	95.12±12.93	†F=3.684
2. sınıf	92.75±11.95	p=0.013
3. sınıf	91.02±14.22	
4. sınıf	86.53±14.47	
En uzun yaşadığı yer		
Kent	92.00±13.44	F=4.029
Kasaba	84.22±13.48	p=0.133
Köy	87.78±15.54	
Mezun olunan lise		
Düz lise	91.11±13.35	F=0.589
Anadolu lisesi	91.83±13.85	p=0.745
Öğretmen lisesi	92.40±11.50	
Diğer (süper lise, fen, imam hatip, meslek lisesi, özel lise)	86.89±16.39	
Şu anda kaldığı yer		
Ailesiyle	92.10±13.87	††K-W=0.484
Yurtta	90.88±12.73	p=0.487
Ev arkadaşıyla	86.55±14.65	
Ekonomik durum*		
Çok kötü ve kötü	93.05±17.12	K-W=6.037
Orta	89.92±13.24	p=0.049
İyi ve çok iyi	95.24±13.64	
Hemşireliği tercih etme durumu		
İsteyerek	92.19±14.16	t=1.008
İstemeyerek	90.37±13.45	p=0.315
Hemşirelik mesleğine bakış açısı		
Olumlu	92.48±15.03	F=1.733
Olumsuz	88.59±12.04	p=0.179
Fikrim Yok	89.63±10.51	
Başka kültürden insanlarla bir arada bulunma durumu		
Evet	92.35±15.03	t=1.770
Hayır	89.03±10.81	p=0.078
Yurt dışında bulunma durumu		
Evet	90.04±15.25	§U=2433.50
Hayır	91.32±13.64	p=0.959
Sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma durumu		
Hiç	89.01±11.69	K-W=13.004
Nadiren	88.95±14.08	p=0.011
Ara sıra	94.94±13.02	
Çoğu zaman	90.11±15.82	
Her zaman	94.00±22.56	
Farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını izleme durumu		
Hiç	89.33±13.29	F=1.810
Nadiren	89.26±12.14	p=0.146
Ara sıra	92.57±13.29	
Çoğu zaman ve her zaman	94.57±17.40	
Farklı kültüre sahip bir ülkede çalışmayı/yaşamayı isteme durumu		
Evet	93.30±13.35	t=4.411
Hayır	84.29±12.97	p=0.000
Erasmus öğrenci değişim programlarına katılmaya istekli olma durumu		
Evet	92.96±13.55	t=2.860
Hayır	87.57±13.62	p=0.005
Yabancı dil bilme düzeyi		
Çok kötü	86.57±12.68	
Kötü	90.81±10.62	K-W=7.507
Orta	92.46±13.90	p=0.112
İyi	94.00±17.56	
Çok iyi	86.77±25.20	
	r	p
Yaş	-0.005	0.942
Mesleğe ilişkin memnuniyet	0.217	0.001

luk alma alt boyutu puan ortalaması 26,76±4,90, kültürel farklılıklara saygı gösterme 23,93±3,97, iletişimde kendine güvenme 17,71±3,80, iletişimde hoşlanma 11,44±2,62 ve iletişimde dikkatli olma puan ortalaması 11,34±2,27 olarak saptanmıştır (Tablo 2).

Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri Tablo 3'te verilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre kültürler arası duyarlılık düzeylerine bakıldığında, hemşirelik 1. sınıf öğrencisi olmak ve ekonomik durumunun iyi veya çok iyi olmasının kültürler arası duyarlılık düzeyini arttırdığı saptanmıştır ($p<0,05$). Mesleğe ilişkin özelliklerden meslekten memnuniyet düzeyi ve kültürler arası duyarlılık düzeyi arasında çok zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= .21$, $p<0,05$). Hemşirelik öğrencilerinin ara sıra sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma, farklı kültüre sahip bir ülkede çalışmayı/yaşamayı isteme ve Erasmus öğrenci değişim programlarına katılmaya istekli olma durumunun kültürler arası duyarlılık düzeyini arttırdığı saptanmıştır ($p<0,05$). Bunun yanında, hemşirelik öğrencilerinin yaşı, cinsiyeti, en uzun yaşadığı yer, mezun olunan lise, şu anda kaldığı yer, hemşireliği tercih etme durumu, hemşirelik mesleğine bakış açısı, başka kültürden insanlarla bir arada bulunma durumu, yurt dışında bulunma durumu, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme ve yabancı dil bilme düzeyi gibi değişkenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeyini etkilemediği belirlenmiştir ($p>0,05$) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin ölçekten aldıkları toplam puanları incelendiğinde, kültürler arası duyarlılık düzeylerinin iyi (91,20±13,78) olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin literatürde yer alan araştırma bulguları ile benzerlik gösterdiği ve biraz daha yüksek olduğu görülmektedir^(3,13,14). Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeyleri Aslan ve ark.'nın⁽¹⁴⁾ yaptığı çalışmada 90,48±15,14, Kılıç ve ark.'nın⁽¹³⁾ yaptığı çalışmada, 89,42±13,55 olarak saptanmıştır. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeyleri alt boyutlarından "iletişimde sorumluluk, kültürel farklılıklara saygı gösterme,

iletişimde kendine güvenme, iletişimden hoşlanma, iletişimde dikkatli olma” aldıkları ortalamalar incelendiğinde, yine literatürdeki çalışmalarla benzerlik gösterdiği görülmektedir ^(3,13,14). Bu durum, öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığın her bir alt boyutu açısından iyi düzeyde ve literatürle uyumlu olduğunu göstermektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre kültürler arası duyarlılık düzeylerine bakıldığında, hemşirelik 1. sınıf öğrencisi olmak ve ekonomik durumunun iyi veya çok iyi olmasının kültürler arası duyarlılık düzeyini arttırdığı saptanmıştır. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, bazı araştırmalarda hemşirelik öğrencilerinin sınıflarına göre kültürler arası duyarlılık düzeyleri puan ortalamaları açısından fark olmadığı saptanmıştır ^(2,13,14). Birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin karşılaştırıldığı bir araştırmada da sınıflar arasında bir fark olmadığı görülmüştür ⁽²⁾. Türkçe öğretmen adaylarının sınıflarına göre kültürler arası duyarlılık düzeylerinin incelendiği araştırmada dördüncü sınıf öğrencilerinin anlamlı olarak kültürler arası duyarlılık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur ⁽¹⁸⁾. Normal şartlarda alınan eğitimle beraber öğrencilerin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin artması beklenirken, birinci sınıf öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olması dikkat çekici bir bulgudur. Öğrencilerin ortalamalarına bakıldığında özellikle dördüncü sınıf öğrencilerinde ortalamanın daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin klinik uygulamalara çıktıkça ve alanda mesleğin var olan birçok sorunu ile “iş yükü gibi” yüzleştikçe hastalara daha az duyarlı yaklaşıklarını düşündürmektedir. Bu değişken açısından yeni araştırmaların yapılmasına ve eğitim müfredatının gözden geçirilmesine gereksinim bulunmaktadır.

Literatürde yapılan bir araştırmada, hemşirelik öğrencilerinde asgari ücret altında aile gelirin sahip olanların kültürler arası duyarlılık düzeylerinin alt boyutlarından iletişimde sorumluluk alma açısından daha yüksek duyarlılığa sahip olduğu görülmüştür ⁽¹³⁾. Türkçe öğretmen adayları ile yapılan çalışmada, öğrencilerin sosyoekonomik düzeyi iyiye doğru yükseldikçe kültürler arası duyarlılık düzeylerinin düştüğü bulunmuştur ⁽¹⁸⁾. Araştırma bulgularında yer alan

ekonomik durumu iyi ya da çok iyi olan öğrencilerin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin daha iyi olması, ekonomik seviyeleri yüksek olan öğrencilerin daha az stresli ve kendilerine daha güvenli oldukları için iletişimi daha kolay kurup sürdürmeleri ile açıklanabilir.

Araştırma bulgularına bakıldığında diğer sosyodemografik değişkenlerin “yaş, cinsiyet, en uzun yaşadığı yer, mezun olunan lise, şu anda kaldığı yer” kültürler arası duyarlılık düzeyini etkilemediği belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik ve kültürler arası düzeyleri ile ilgili yapılan bir araştırmada, kadınların kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuş, yaş, yerleşim alanı, kaldığı yer ve ailesinin yaşadığı yer açısından bir ilişki olmadığı saptanmıştır ⁽¹³⁾. Hemşirelik ve tıp öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerine bakılan araştırmada cinsiyete göre toplam ölçekten alınan puanların değişmediği fakat alt boyutlar açısından iletişimde kendine güvenme ve iletişimden hoşlanma açısından erkeklerin daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür ⁽³⁾. Yabancı hastalar ile çalışan hemşireler ile yapılan bir çalışmada, cinsiyete göre kültürler arası duyarlılığın değişmediği ⁽¹⁵⁾, hemşireler ile yapılan başka bir çalışmada, kadınların daha yüksek kültürler arası duyarlılığa sahip olduğu görülmektedir ⁽¹⁾. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeyi ile yaş ve cinsiyet arasında ilişki bulunmamıştır ⁽⁷⁾. Araştırma bulguları “yaş, cinsiyet, en uzun yaşadığı yer, şu anda kaldığı yer” değişkenleri açısından literatür ile benzerlik göstermektedir. Araştırma bulgularında kadınların erkeklere göre daha yüksek kültürler arası duyarlılık ortalamasına sahip olduğu görülmekte fakat istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. Kadınların kültürler arası duyarlılık düzeyi ortalamasının daha yüksek olmasının kadının doğası gereği daha duygusal ve duyarlı olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada mesleğe ilişkin özelliklere göre kültürler arası duyarlılık düzeylerine bakıldığında meslekten memnuniyet düzeyi arttıkça kültürler arası duyarlılık düzeyinin arttığı saptanmış, hemşireliği tercih etme durumu ve hemşirelik mesleğine bakışı açısından değişkenlerinin kültürler arası duyarlılık düzeyini etkilemediği belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin ince-

lendiği bir araştırmada, hemşirelik mesleğini isteyerek seçen ve hemşireliğe karşı olumlu bir tutum sergileyen öğrencilerin diğerlerinden daha yüksek bir kültürlerarası duyarlılık düzeyine sahip olduğu saptanmıştır⁽¹⁴⁾. Sağlık çalışanlarının mesleği tercih etme ve mesleğe başladıktan sonra mesleğe olan bakış açısının kültürler arası duyarlılık düzeyini etkilemediği saptanmıştır⁽¹⁰⁾. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleğe bakış açılarının kültürler arası duyarlılık düzeylerini etkilemediği saptanmıştır⁽⁷⁾. Araştırma bulgularında meslekten memnuniyet arttıkça kültürler arası duyarlılık düzeyinin arttığı saptanmıştır. Bu durumun meslekten memnun olanların hastalarıyla daha olumlu ve daha duyarlı iletişim kurmalarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırma bulgularında hemşirelik öğrencilerinin ara sıra sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma, farklı kültüre sahip bir ülkede çalışmayı/yaşamayı isteme ve Erasmus öğrenci değişim programlarına katılmaya istekli olma durumunun kültürler arası duyarlılık düzeyini arttırdığı saptanmıştır. Literatürde yapılan çalışmalara baktığımızda, yurt dışında çalışmayı isteyen^(13,16) farklı kültürden insanlar ile iletişim kuran^(3,16) ve değişim programlarına katılmaya istekli olan öğrencilerin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir^(14,16). Başka bir örneklem grubunda yapılan Roh⁽²¹⁾'un çalışmasında, çok kültürlü deneyim ve kültürel duyarlılık arasında pozitif bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Bir araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin değişim programlarına katılmasının kültürler arası duyarlılığı etkilemediği belirtilmiştir⁽³⁾. Araştırma bulgularının genel olarak literatüre bulguları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin ara sıra sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma, farklı kültüre sahip bir ülkede çalışmayı/yaşamayı isteme ve Erasmus öğrenci değişim programlarına katılmaya istekli olma durumları kültürler arası iletişim kurma isteği açısından kaçınılmaz durumlardır ve dolayısıyla kültürler arası duyarlılığı etkilediği görülmektedir.

Bunun yanında, hemşirelik öğrencilerinin başka kültürden insanlarla bir arada bulunma durumu, yurt dışında bulunma durumu, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme ve yabancı dil bilme düzeyi

gibi değişkenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyini etkilemediği saptanmıştır. Literatürde hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, yabancı dil bilmenin kültürler arası duyarlılık düzeyini etkilemediği ve daha önce yurt dışına seyahat edenlerin iletişimde sorumluluk alma alt boyutu açısından daha duyarlı olduğu saptanmıştır⁽¹³⁾. Başka bir çalışmada, yabancı dil konuşabilen/anlayabilen hemşirelik ve tıp öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir⁽³⁾. Başka bir araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin farklı kültürlerden insanlarla bir arada bulunma ve yabancı dil bilme durumunun kültürler arası duyarlılık düzeylerini arttırdığı belirlenmiştir⁽¹⁴⁾. İletişim fakültesi öğrencilerinde başka kültürden insanlarla bir arada bulunma durumu, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını izleme ve yabancı dil bilme düzeyinin kültürlerarası duyarlılık düzeyini arttırdığı, yurt dışında bulunma durumunun etkilemediği görülmektedir⁽¹⁶⁾. Sonuç olarak, yabancı dil bilme bazı araştırmalarda, kültürler arası duyarlılığı etkilerken bazı araştırmalarda, etkilemediği görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin başka kültürden insanlarla bir arada bulunma durumu, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını takip etme ve yurt dışında bulunma durumunun kültürler arası duyarlılık düzeyini arttırmaması örneklem özelliklerine ve öğrencilerin az bir kısmının yurt dışı deneyim yaşamasına bağlı olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılık düzeylerinin iyi olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin kaçınıcı sınıfta olduğu, ekonomik durumunun, meslekten memnuniyet düzeyi ara sıra sosyal medyada farklı ülkelerden insanlarla iletişim kurma, farklı kültüre sahip bir ülkede çalışma/yaşamayı isteme ve Erasmus değişim programlarına katılma isteğinin kültürler arası duyarlılığı arttırdığı saptanmıştır. Bunun yanında, hemşirelik öğrencilerinin yaşı, cinsiyeti, en uzun yaşadığı yer, mezun olunan lise, şu anda kaldığı yer, hemşireliği tercih etme durumu, hemşirelik mesleğine bakış açısı, başka kültürden insanlarla bir arada bulunma durumu, yurt dışında bulunma durumu, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını izleme ve yabancı dil bilme düzeyi gibi değişkenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyini etkilemediği saptanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin farklı ülkelerden insanlarla

iletişim kurma, Erasmus değişim programlarına katılma ve yurt dışında deneyim fırsatları için uygun ortamlar yaratılmaya çalışılmalıdır. Kültürler arası duyarlılığın geliştirilmesinde gerek eğitimciler gerekse hemşirelerin kültürler arası duyarlılığı etkileyen faktörleri göz önünde bulundurması önerilmektedir. Ayrıca ders müfredatlarında farkındalığı arttırmak açısından farklı kültürden hastalar için bakım planı hazırlanması, kültürler arası hemşirelik dersi ve kültürel farkındalık eğitimi gibi kültürler arası eğitim programlarına yer verilmesi önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı: Araştırma öğrenciler ile yapılan tanımlayıcı bir araştırma olduğu için etik kurul izni alınmamıştır. Fakat etik uygunluk açısından araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı izin (11.04.2017 tarih,34059) ve veri toplama araçlarından Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği için uyarlamasını yapan yazarlardan yazılı izin alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarların, bu makale için araştırma, yazarlık ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Bu makale için araştırma yapılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması için yazarlar herhangi bir maddi destek almamıştır.

Hasta Onamı: Öğrencilere araştırma süreci ile ilgili bilgi verilerek araştırmaya katılmayı kabul edenlerden sözlü onam alınmıştır.

Ethics Committee Approval: There is no ethics committee approval.

Conflict of Interest: The authors declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Funding: The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Informed Consent: The students were informed about the research process and verbal consent was obtained from those who agreed to participate in the research.

KAYNAKLAR

1. Yılmaz M, Toksoy S, Direk ZD, Bezirgan S, Boylu M. Cultural sensitivity among clinical nurses: a descriptive study. *Journal of Nursing Scholarship*. 2017;49(2):153-61. [\[CrossRef\]](#)

2. Cetişli NE, Gülşen IŞ, Öztornacı BÖ, Ardahan E, Uran BN, Top ED, Avdal EÜ ve ark. Hemşirelik öğrencilerinin empati düzeylerine göre kültürlerarası duyarlılıkları. *Izmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2016;1(1):27-33.

3. Meydanlıoğlu A, Arıkan F, Gözum S. Cultural sensitivity levels of university students receiving education in health disciplines. *Advances in Health Sciences Education*. 2015;20(5):1195-204. [\[CrossRef\]](#)

4. Temel AB. Kültürlerarası (Çok Kültürlü) Hemşirelik Eğitimi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*. 2008;11(2).

5. Bulduk S, Tosun H, Ardıç E. Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*. 2011;19(1):25-31.

6. Yılmaz F, Göçen S. Investigation of the prospective primary teachers' intercultural sensitivity levels in of certain variables. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2013;6:373-92. [\[CrossRef\]](#)

7. Bulduk S, Esra US, Dinçer Y. Kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*.2017;7(2):73-7.

8. Eğinli AT. Kültürlerarası yeterliliğin kazanılmasında kültürel farklılık eğitimlerinin önemi. *Öneri Dergisi*. 2011;9(35):215-27.

9. Foronda CL. A concept analysis of cultural sensitivity. *Journal of Transcultural Nursing*. 2008;19(3):207-12. [\[CrossRef\]](#)

10. Kahraman N, Sancar O. Sağlık çalışanlarının kültürel duyarlılığı. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 2017;15:107-33. [\[CrossRef\]](#)

11. Şahin NT, Bayram GO, Avcı D. Kültürlere duyarlı yaklaşım: transkültürel hemşirelik. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2009;6(1):2-7.

12. Tanrıverdi G. Hemşirelerde kültürel yeterliliği geliştirmeye yönelik yaklaşım ve öneriler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2017;25(3):227-36.

13. Kılıç SP, Sevinç S. The Relationship Between Cultural Sensitivity and Assertiveness in Nursing Students from Turkey. *Journal of Transcultural Nursing*. 2017; 1-8.

14. Aslan S, Yılmaz D, Kartal M, Erdemir F, Güleç HY. Determination of intercultural sensitivity of Nursing Students in Turkey. *International Journal of Health Sciences & Research*. 2016;6(11):202-8.

15. Uzun Ö, Sevinç S. The relationship between cultural sensitivity and perceived stres among nurses working with foreiın patients. *Journal of clinical nursing*. 2015;24(23-24):3400-8. [CrossRef]
16. Bekirođlu O, Balcı Ő. Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: "İletişim fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma". *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 2014;35:429-60. [CrossRef]
17. Rengi Ö, Polat S. Sınıf öğretmenlerinin kültürel farklılık algıları ve kültürlerarası duyarlılıkları. *Journal of World of Turks*. 2014;6(3):135-56.
18. Akın E. Türkçe öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Siirt üniversitesi örneği). *Turkish Studies*. 2016;11(3):29-42. [CrossRef]
19. Aksoy Z. Kültürlerarası iletişim eğitiminde öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık gelişimi öz değerlendirmeleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*. 2016;9(3):34-53. [CrossRef]
20. Penbek Ő, Yurdakul Şahin D, Cerit AG. Intercultural communication competence: A study about the intercultural sensitivity of university students based on their education and international experiences. *International Journal of Logistics Systems and Management*. 2012;11(2):232-52. [CrossRef]
21. Roh SZ. A study on the factors affecting the intercultural sensitivity of middle and highschool students in Korea. *Advanced Science and Technology Letters*. 2014;47:266-9. [CrossRef]
22. Peng SY. A comparative perspective of intercultural sensitivity between college students and multinational employees in China. *Multicultural perspectives*. 2006;8(3):38-45. [CrossRef]
23. Hou X. An empirical study of Chinese learners' intercultural sensitivity. *Journal of Language Teaching and Research*. 2010;1(3):327-31. [CrossRef]
24. <https://www.surveysystem.com/sscalc.htm>. Erişim Tarihi: May 15 2018.
25. Chen, G. M., & Starosta, W. J. (2000). *The development and validation of the intercultural sensitivity scale*. Seattle, WA, 2000.